

Розвиток української мови
на сучасному етапі

- Після проголошення незалежності України українська мова в державі розширила свої функції.

Вона стала мовою державною, обов'язковою для вживання у всіх сферах суспільного життя: у державних урядових установах, початкових, середніх та вищих навчальних закладах, дитячих дошкільних установах, у пресі, видавничій справі, на радіо й телебаченні, у творчих мистецьких спілках та організаціях, продукції кіностудій і т.д.

Українська мова набуває функції міжнаціонального спілкування в Україні. Активізувалося вивчення української мови у різних країнах світу, де готуються дипломатичні, торгові, наукові кадри, які мають працювати в Україні.

- Так, наприклад, вивчення української мови розпочалося в Китаї, Японії, де раніше цього не було. Урізноманітнилися навчання та видавнича діяльність українською мовою і в колишніх республіках Радянського Союзу, що стали незалежними державами. Українську мову вивчають зараз у Росії, Казахстані, Молдові, Прибалтійських республіках.

Лексична система, грамати́ка і правопис звільняються від нашарувань умисної русифікації. У радянський час систематично проводився курс з метою наближення української мови до російських зразків, зокрема, грубо порушувалась українська правописна традиція.

- Це стосувалося відтворення твердих і м'яких приголосних, написань разом, окремо і через дефіс, вживання звуків [г] і [ґ] та відповідних букв, правил укладання словників. Якщо в синонімічному гнізді були слова, подібні до російської мови, та інші – специфічні, вживані тільки в українській мові, то останні були приречені на викреслювання.

Зараз повертаються українські мовні цінності у правописі, граматиці, словниковій справі: перевидано український правопис, орфографічний словник, видаються граматики, що пропонують норми за національними критеріями.

- Інтенсивно збагачується за рахунок запозичень українська термінологія: а) суспільно-політична — брифінг, імідж, конверсія, консенсус, спікер, стагнація;
б) бізнесова – бартер, ваучер, дилер, інвестор, купон, маркетинг, менеджер, менеджмент, селенг, сертифікат, траст, шоп-тур;
в) технічна – гликоль, дискета, ксерокс, принтер, телефакс, факс;
г) медична – алопеція, ебола, синтанол;
д) теологічна – автокефалія, автокефальний, конфесія, конфесійний, хітон та ін.
- Словник поповнюється переважно термінами на базі англійської, німецької, французької мов та латинізмами.

- Запозичені в останні роки терміни відомі у всіх розвинених мовах світу.
- Деякі політичні терміни, які були відомі раніше, зараз набувають нових семантичних відтінків у значенні: бандерівець, сталініст, більшовик, генсек, ГУЛАГ, кадебіст, комуніст, райком, політбюро, колгосп, радгосп, інтернаціоналіст, націоналіст.
- Продовжується зближення територіальних діалектів з українською літературною мовою. Сучасний етап розвитку української мови проходить в умовах загальної освіченості населення, чому сприяють шкільна освіта, національна преса, радіо й телепередачі. Носій того чи іншого діалекту розуміє, що розмовляти літературною мовою престижніше – це ознака освіченості людини, високого культурного рівня.

- Є усвідомлення того, що, розмовляючи літературною мовою, матимеш порозуміння з будь-яким співрозмовником.
- Морфологічні діалектні риси легко вирізнити, і, отже, легше позбутися їх у мовленні. Неважко відчути, що форми руту, долонеу, вулиць 'іу, пісн 'іу є діалектними, і треба говорити рукою, головою, вулиць, пісень. Складніше з діалектною вимовою, напр., для буковинця – обнижених голосних (вешня, Буковена). Вухом мовця, адаптоване до діалектної обниженої вимови голосного [и] в напрямі до [е], не вловлює діалектного відхилення.

- Тут діалектна вимова зберігається, а мовець впевнений, що говорить усе правильно, згідно з літературною нормою. Це стосується також семантичних діалектизмів та інтонування речення. Позбутися цих мовленнєвих рис можна тільки в іншому мовному оточенні. Чим більше той чи інший діалект зробив вклад у фонд мовних засобів літературної мови, тим легше він зближується з нею, і навпаки.

Літературна мова також вбирає елементи народних говорів, які з бігом часу стають літературною нормою.

- Наприклад, слова кептар, бринза, трембіта, смерека у ХІХ ст. були тільки в гуцульських говірках, а тепер вони стали літературними через твори Юрія Федьковича, Івана Франка, Василя Стефаника, Ольги Кобилянської, Михайла Коцюбинського, Гната Хоткевича та інших письменників. Взаємодія літературної мови і територіальних діалектів — процес взаємний, але вплив літературної мови на окремі діалекти є сильнішим.
- Для сучасної української літературної мови характерна посилена увага до народних джерел, де знаходимо справжні замітники для некритично взятих чи штучно нав'язаних запозичень з чужих мов.

- Нова українська мова не поступається своїми функціональними можливостями жодній із найбагатших і найрозвиненіших мов світу. В її лексичному запасі близько чотирьох мільйонів слів. З цього числа ледь половина належить термінології різних галузей наук та професій.
- І на сучасному етапі українська мова має тісні зв'язки – традиційні й нові – з різними мовами світу.

- Письмове мовлення, на жаль, втрачає свої позиції. Це не стосується «мертвої», на мій погляд, «канцелярської» мови бюрократичного світу, мови чиновників. Така мова є непорушною і не збирається здавати свої позиції.
- Ще не так давно, до епохи Інтернету, листування було загальноприйнятим засобом спілкування людей. А ще раніше взагалі епістолярний жанр дозволяв створювати справжні шедеври думки та високі поетичні зразки. Багато відомих людей залишили нам прекрасні зразки цього жанру, якими можна насолоджуватися так само, як і високохудожніми літературними творами.
- Зараз вже не той час, наші повідомлення у вигляді SMS, або у Скайпі, на форумах, або через електронну пошту не потребують бездоганного володіння мовою. Навпаки, виникла навіть особлива мова, так званий «комп'ютерний сленг», яку доволі важко зрозуміти необізнаній у цьому людині. Але все одно, навіть і через всесвітню мережу теж можна (і потрібно!) листуватися «по-справжньому» — користуючись багатою, жвавою, різнобарвною українською літературною мовою. Не треба й говорити, що така мова має багато переваг — вона спроможна передавати емоції, а це, в свою чергу, допомагає краще передати свої почуття і зрозуміти співбесідника.

- Усне мовлення, усна мова теж спрощуються. І цей процес триває вже доволі довго. Зникають «зайві» слова, які позначають знов-таки емоції, відчуття, почуття, зникають лексичні одиниці-епітети — і мова стає більш сухою, якоюсь «плоскою», невиразною, «канцелярською». Усне мовлення — основний різновид мовлення, але прислухайтеся — наскільки ж різною може бути усна мова! На неї впливає буквально все: і вік тих, хто говорить, і стать, і емоційний стан, і навіть професія. А також рівень загальної культури та ерудованості...
- Майже залишилися у минулому бурхливі і настирливі спроби змінити українську мову «до невпізнанності». Штучно впровадити такі зміни нікому ще не вдалося, на щастя. Ні, можна прийняти будь-які закони. Як мовиться, «папір все стерпить». Але життя показує, що такі «силові» рішення є нежиттєздатними і мова продовжує розвиватися за своїми законами.

- *Список використаної літератури*

- 1. Бабич Н. Історія української літературної мови: Навчальний посібник для вузів. - Львів: Вища школа.
- 2. Глущик С. Сучасні ділові папери: Навч. посібник для вищ. та середн. спец. навч. закладів/ Сергій Глущик, Олена Дияк, Світлана Шевчук. - 4-те вид., перероб. і доп.. - К.: А.С.К.
- 3. Діденко А. Сучасне діловодство: Навч. посібн. для проф.-тех. закл. освіти/ Анатолій Діденко,. - 3-є вид.. - К.: Либідь.
- 4. Плющ М. Сучасна українська літературна мова: Навч. посібник для студ. вузів/ Марія Плющ, Олександр Леута, Наталя Гальона. - К.: Вища школа.
- 5. Русанівський В. Історія української літературної мови: Підручник для студ. вуз./ Віталій Русанівський,. - 2-е вид., доп. і перероб.. - К.: АртЕк.
- 6. Сучасна українська літературна мова: Підручник для студентів філолог. спец. вузів/ А.П.Грищенко, Л.І.Мацько, М. Я.Плющ та ін.; За ред. А.П.Грищенка. - 2-е вид., перероб. і доп.. - К.: Вища шк.

